

STANFORD HAPİSHANE DENEYİ'NİN MİMARİ

PHILIP ZIMBARDO

& NIKITA D. COULOMBE

Bitik Erkekler

Teknoloji erkeklği nasıl sabote etti?

AUTHOR OF THE LUCIFER EFFECT

PHILIP ZIMBARDO

& NIKITA D COULOMBE

Man (Dis)connected

How technology has sabotaged what it means to be male

“Bitik erkekler” 22.02.2018 www.yenisafak.com/yazarlar/erolgoka/bitik-erkekler-2044570

Yaşadığımız teknomedyatik dünyanın ve dijital teknolojilerin gençlerimizin hayatlarını nasıl etkilediğini hem bu köşede hem de “*İnternet ve Psikolojimiz: Teknomedyatik Dünyada İnsan*” kitabımızda uzun uzun incelemeye, anlatmaya çalıştık. Gençlerimizi artık yeni bir uzuvları haline gelen ellerindeki akıllı telefonların nasıl hazır lopçu hale getirdiğinin, empatiden yoksunlaştırıp fanatikleştirdiğinin, hayatın uzağına düşürdüğüünün üzerinde durduk. Bu konu birçok batılı araştırmacının, psikoloji profesyonelinin gündeminde... Gelecekleriyle ilgili haklı olarak kaygı duyuyor, önlemler almaya çalışıyorlar. Ünlü psikolog Philip Zimbardo ve Y kuşağından genç çalışma arkadaşı Nikita D. Coulombe'nin gözlem ve araştırma bulgularından yola çıkarak yayınladıkları “*Bitik Erkekler: Teknoloji Erkeklği Nasıl Sabote Etti?*” (Pegasus Yayınları, Temmuz 2017) kitabında bu kaygıların özellikle genç erkekler için alarm düzeyine geldiğini gösteriyor.

“Bir kurbağa bir çanak kaynar suya konulduğunda aniden dışarı zıplayacaktır ancak su, soğuk suyla değiştirildiğinde ve giderek ısısı arttırıldığında kurbağa tehlikeyi fark etmeyip ölene kadar pişecektir.” Her ne kadar zamanın ne getireceği bilinmese de verdikleri örnekten de anlaşılacağı gibi istikbal pek parlak değildir. Kılavuz gerektirmeyen batılı genç erkekler köyünde kabaca görünenler şunlar:

“Batı toplumları; erkeklerin ayakta durmalarını, kendileri için sorumluluk alan, ülke ve toplumlarını geliştirmek için başkalarıyla birlikte çalışan, etkin yurttaşlar olmalarını istiyorlar.” Ama bir yandan da genç erkeklere hedeflerine tutunmaları ve motivasyonlu olmaları için gereken desteği ve mekânı tanımıyorlar. Genç erkeklere heyecan verici video oyunları ve internet

pornografisine serbest erişimden başka neredeyse bir şey sunulmuyor. El birliğiyle genç erkeklerin entelektüel ve sosyal becerilerini engelliyor, gelişme imkânlarının önünü kesiyorlar. Zimbardo'ya göre günümüzde kadın hareketine benzer, erkeklerin dertlerini dile getiren bir erkek çabası yok ama politik ve ekonomik yaşamın daha çok kadınların ihtiyaçlarını göz önünde bulundurduğu çok açık. *Testosteronu (erkeklik hormonu) düşüren, östrojeni (kadınlık hormonu) arttıran çevresel fizyolojik değişimler ve medya etkileri söz konusu.* Okullarda erkeklerin ilgisini çekecek bir müfredat yok. Bunların yanı sıra *toplumsal yaşamda belirgin bir babasızlık kendisini hissettiriyor;* ekonomideki gerilemeye bağlı olarak işsizlik, erkeklerin başına bela oluyor.

Sonuçta, birçok genç erkekte *amaca yönelme ve temel sosyal beceri eksikliği* ortaya çıkıyor. Eğitimde tam bir hayal kırıklığı yaşanıyor, genç erkeklerin kızlar karşısındaki başarısızlıkları katlanarak artıyor. Çalışmaktan vazgeçen adamlar kitlesi ortaya çıkıyor. Yirmilerindeki ve hatta otuzlarındaki birçok genç ailesiyle yaşıyor. Okul başarısı, kariyer yapmak ve evlenmek artık umurlarında olmuyor. Ergenlik uzadıkça uzuyor, genç adamlar belirsizliklerle dolu dünyaya girmektense, evde ailesinin güvenli sınırları içinde kalmayı yeğliyor.

Sadece ev değil batı dünyasında genç erkeklerin kalmayı yeğledikleri yerler. Sosyal hayatta rekabet etmektense erkek erkeğe dayanışma içine girebildikleri maço gruplar içinde sosyal bir yoğunluk halinde yaşamayı tercih ediyorlar. Video oyunları oynamayı ve porno izlemeyi de seviyorlar. Bu alanları kendilerini gerçek hayata ve ilişkilere göre daha güvenli hissettikleri, sonuçları kontrol edebildikleri, reddedilme korkusunun olmadığı ve becerileri için övgü aldıkları yerler olarak görüyorlar.

İnternet pornografisine ve video oyunlarına bağımlı gençlerde alkol ve uyuşturucuya bağımlılık da artıyor. Alkol ve uyuşturucudan farklı olarak porno ve video oyunlarına bağımlılık, sürekli yenilik ve uyarılma ihtiyacı bir tür uyarılma bağımlılığı ortaya çıkarıyor. Sonuç olarak genç erkekler, olağan sosyal aktivitelerden vazgeçiyor, izole oluyorlar, sosyal beceri geliştirme ve empati kabiliyetlerine ket vuruluyor. Ellerindeki akıllı telefonlar ve okulda geçirilen zamandan fazlasını karşısında geçirdikleri medya, bu süreci körüklüyor. Web üzerinden erişilen ve her an yanlarında olan sanal depolama alanları sayesinde geçmişe ya da geleceğe değil şimdiki zamana odaklanıyorlar. Acil ihtiyaçları dışında etraflarındaki dünya onları ilgilendirmiyor. Erkek çocuklarında artan *dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu ve obezite sorununun bunlardan bağımsız olduğunu düşünmek tam bir safdillik* olur.

Elbette Batı'dan özellikle ABD ve İngiltere'den bahsediyoruz. Şüphesiz bu sorunlar belli ölçülerde de kızlarda da var. Bizde durum tam böyle değil biliyoruz ama tam olarak ne oluyor bilmiyoruz. En iyisi, şu problemleri teker teker ele almak ve daha ayrıntılı konuşmak...

"Bitik erkekler" yazısının sesli anlatımı ve tüm Erol Göka yazılarının sesli anlatımı Yenısafak.com

Yazarlar Sesli Makale Köşesinde. www.yenisafak.com/video-galeri/podcast/erolgoka/bitik-erkekler-2171619

*

Bu erkekler, bildiğimiz erkekler mi? 25 Şubat 2018 Yeni Şafak

Ünlü psikolog Philip Zimbardo "Bitik Erkekler: Teknoloji Erkekliği Nasıl Sabote Etti?" (Pegasus Yayınları, Temmuz 2017) kitabında Batı'da özellikle genç erkekler için duyulan kaygıların alarm düzeyine geldiğini söylüyor. Eğitimdeki büyük hayal kırıklığını ve iş dünyasında erkekler aleyhine ortaya çıkan gelişmeleri, artık erkeklerin çalışmak da istemediğini kanıt olarak gösteriyor.

Akıllı telefonlar sanıldığı gibi hafızamızı ve aklımızı artırmıyor. "Bir kültür olarak, sürekli dikkat kabiliyetimizi yitiriyoruz. Dış kaynak kullandıkça elimizde kalanlar azalıyor ve karşılığında daha az

*şey biliyoruz.” Bilgi çağında yaşadığımızı, her türlü bilginin artık bir tuşa basma mesafesinde olduğunu söylüyoruz ama **aslında yaşanan bir çeşit bilme yanılması. Herhangi bir şeyle ilgili yüzeysel bilgiye sahip olduğu halde, her şeyi bildiğine inanan kitle giderek artıyor.** Bu büyük tehlike aslında...*

Erkek öğrencilerin okul başarıları giderek düşüyor. Erkekler gerek okulda gerek hayatın diğer alanlarında başarılı olmak için eskiden daha çok rekabet ediyorlardı ve daha çok motivasyona sahiplerdi. Bir iş sahibi olmak, kendi ailesini kurmak, uzun vadeli hedefler belirlemek ve kariyere odaklanmak için çabalıyorlardı, artık bu hallerinden eser yok. “*ABD tarihinde ilk defa erkekler babalarından daha az eğitim alıyorlar. Üstelik akademi artık daha çok kadınların uğraşı... Kadınlar, erkekleri her düzeyde alt ediyorlar, ilkokuldan üniversiteye kadar...*” ABD’de okullardaki en başarısız öğrencilerin %70’ini erkekler teşkil ediyor. “*Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu*” tanısı oranları, her yıl %5’lik artış kaydederek ilerliyor. Bu rahatsızlık, erkeklerde 2-3 misli daha fazla. Özel eğitim tedavi programlarına katılan öğrencilerin üçte ikisi erkek. Bu, zekâ probleminden ziyade, çaba göstermemeye ve heves duymamaya bağlı olarak ortaya çıkan bir sorun...

ABD’deki eğitim istatistikleri ve sonuçların tüm dünyada benzer bir durum sergilemeye başlaması, Zimbardo’nun feryat etmesine neden oluyor: “*Artık bir uyanma çağrısının vakti geldi. Genç erkeklerin yeterli akademik performans gösteremediklerini her ülkede duyurmalyız. Eğer yakın zamanlarda düzeltici adımlar atılmazsa erkekler, aileleri, toplumları ve hatta uluslarının kaderi için sonuç felaket olabilir.*”

İş hayatında da durum farklı değil. “*Protestan iş ahlakı, genç erkeklerin zihinlerinden ne zaman uçup gitti?*” diye soran Zimbardo’yu karşılaştığı rakamlar ürkütüyor. “*2000-2010 yılları arasında, Amerikan gençleri arasında işgücüne katılım oranı yüzde kırk iki oranında azaldı ve 20 ile 24 yaşları arası işçi sayısı yüzde 17 düştü... ABD’deki 25-34 yaş arası erkek işsizliği, 1970’tekinin iki katından daha fazla. İtalya, Fransa, İspanya, İsveç ve Japonya gibi diğer ülkeler, işsiz genç erkeklerde beş kattan daha fazla artış gördüler. OECD kayıtları, yirmilerinin sonları ve otuzlarının başlarındaki erkeklerde küresel işsizlik oranının 1970’de yüzde 2’ye 2012’de yüzde 9’a çıktığını gösteriyor. Bu çok yüksek artış ve milyonlarca genç erkeğin çalışmıyor olduğu anlamına geliyor.*”

Hal böyle olmasına rağmen işin ilginç yanı, genç erkekler bir şeyler yapmak için bir türlü harekete geçmiyorlar. Bununla kalsalar iyi hem çalışmıyor hem her şeyi hak ettiklerini düşünüyorlar. “*Bazı erkekler, salt erkek oldukları için kendilerine birçok şeyi hak olarak görüyorlar. Üstelik bu ayrıcalığı kazanmak için hiçbir şey yapmalarına gerek yok. Birçoğu artık anne ve babalarıyla, bir eş veya hayat arkadaşıyla olan ilişkisinde uzun vadeli sığınak arıyor. Şaşkıncı derece yüksek sayıda erkek, para getirecek işlerde çalışmayı istemiyor gibi görünüyor, hatta yaşam alanlarını düzenli tutacak temel ev işlerine bile yardım etmiyorlar. Bu adamlar etrafta dolanıp ‘kendi şeyleri’ni yapmaktan memnun ancak geleneksel olarak ‘iş’e benzeyen hiçbir şey icra etmiyorlar. Bu adamların bazıları, başkasına bağımlı olmayı bir toplumsal başarısızlık değil, bir başarı olarak” görüyorlar... “Bu adamlar, David Beckham, Michael Phelps ve Mark Zuckerberg gibi her şeye sahip görünen, başarılı, medyatik ünlüler ve kişiliklere özeniyor gibiler ancak gördükleri ve hayran oldukları şey, sadece arzulanan sonuç ve ürünler...”*”

Velhasıl kelam, genç erkekler artık erkek olmanın anahtarını sorumlulukta arayan, başkalarını, ailesini düşünen ve onlara zarar vermemek için çabalayan, sadakati önemseyen, oyuna değil işe öncelik veren kimseler olmaktan çıkıyorlar. Sadece bunlarla kalsa iyi artan pornografi, oyun ve madde bağımlılığı, obezite oranları da hesaba katıldığında tam bir “erkek sorunu” karşımıza çıkıyor.

Bunları düşünürken ülkemizdeki yüksek genç işsizlik oranları aklıma geliyor. İşsizlikle, sadece istihdamı artırarak baş etmeye çalışan yöneticilerimiz, ilgililer, keşke sorunun çok daha çetrefil olduğunu bilseler diye geçiriyorum içimden.

Sesli anlatım için: www.yenisafak.com/video-galeri/podcast/erolgoka/bu-erkekler-bildigimiz-erkekler-mi-2172744

*

Genç erkeklerin yeni utangaçlığı 01 Mar 2018, Perşembe Yeni Şafak

Gençlerin, özellikle son iki yazıda odaklandığımız genç erkeklerin yeni tip bir derdinden bahsediyor araştırmacılar. Sözüünü ettikleri sorun, utangaçlık. Üstelik eskisinden hayli farklı bir utangaçlık şekliyle karşı karşıyayız. *“Utangaçlık eskiden otoriteler veya karşı cins üyeleri gibi belli grup ya da bireylerin karşısında, etkilenmeye çalışılan kişilerin nazarında toplumsal olarak kabul görmekten duyulan kaygıyı, bir reddedilme korkusunu ifade ederdi... 1970-1980’lerde ABD’de gençlerin %40 kendisini utangaç olarak nitelerken, büyük bir kesim de şöyle veya utangaçlık yaşadıklarını söyler, asla utangaçlık çekmediklerini belirtenler ise ancak %5’i oluştururdu”* diyor **Philip Zimbardo**, “Bitik Erkekler” kitabında. 2000’li yıllarda ise utangaçlık oranlarının giderek arttığını hiç utangaçlık yaşamam diyenlerin %1’e kadar indiğini söylüyor. İşin ilginç, bu artışı doğrudan doğruya bilişim teknolojilerinin yaygınlık kazanmasıyla açıklıyor. Burası önemli, **yeni utangaçlığı tanımalıyız.**

“İnternet her şeyi bizim için daha hızlı, daha doğru ve sosyal bağlantılara ihtiyaç duymadan yapıyor. Bir bakıma çevrimiçi iletişim, en utangaç olanın başkalarıyla, asenkronistik iletişim kurmasını kolaylaştırıyor.” Ancak bunu yaparken, hiç belli etmeden **gerçek iletişimi zorlaştırıyor.** Önceleri bir miktar utangaç olanlar, hayatın pratikleri içinde ustalaşarak giderek bu derdlerinden kurtulurlarken şimdi tecrübe etme imkânına gerek kalmayıp, insanların iletişimde ustalaşmalarını engelliyor. Eskisi gibi iletişime geçme isteğinden korkuya dayalı değil, zayıf bir izlenim bırakma kaygısıyla, **toplumsal reddedilme korkusuyla kıpırdayamamaya bağlı yeni bir utangaçlık şekli** ortaya çıkıyor. Toplumsal bağın nasıl kurulacağını bilmedikleri için, ilişkiden uzak duruyor gençler. Üstelik bu halleri bir işlevsel eksikliğe yol açmadığından fark bile edilmiyor, “normal” diye içselleştiriliyor.

Sosyal ilişki mecburiyeti hâsıl olduğunda akranlarıyla, kendinden büyüklerle, karşı cinsle etkileşim sırasında ne yapacağını bilmediğinden garip ve uygunsuz davranışlar sergileyen, adeta ilişkinin içinde cascavlak kalan gençler hepimizi güldürüyor. Allah vergisi iletişim yetenekleri sayesinde kızlar nispeten daha iyi ama genç erkekler, *“sosyal ortamda yabancı bir ülkeye gelmiş, yer yön sormaktan aciz ve isteksiz turistler gibi geziniyorlar. Birçoğu yüz yüze iletişimin dilini, birinin başkalarıyla gerek konuşarak gerek konuşmadan **diyalog kurmasını sağlayan dili bilmiyor.**”* Romantik ilişki hallerinde ise onların bu feci sosyal beceri(sizlik)leri, iyice afallamalarına, korkup kaçmalarına neden oluyor. Gerçek hayatın içinde sosyal becerilerini arttırmaktansa evlerindeki odalarına, bilgisayarlarındaki, akıllı telefonlarındaki fantezi dünyasına çekiliyorlar. Ya da onlardan hemen hiç beklentisi olmayan genç erkek topluluğunun, kankaların içine atıyorlar kendilerini.

Araştırmacılar, son yıllarda genç erkeklerin başına musallat olan oyun bağımlılığının, pornografi belasının, alkol ve madde **bağımlılığının nedenlerini teknolojinin icbar ettiği bu yeni durumda** arıyorlar. *“Gerçek hayat, nerdeyse varoluşun her alanında dijital alternatiflerle rekabet ediyor. Pornonun ve video oyunlarının hâlihazırda erişilebilir olması, yük oluşturmaması, zevk vermesi ve eğlendirmesinden dolayı birçok genç erkeğin tercihi, genelde fiziksel varoluşsal gerçeklik değil, onun dijital alternatifi.”* Pornoya batmış, dijital oyunlardan başını kaldıramayan, *“yatak odasından evrene hükmettiğini sanan”* bir genç erkekler topluluğu ortaya çıkıyor.

Video oyunları bağımlılık düzeyi tam bir felaket, birçok genç erkeğin günleri bu uğurda heder olup gidiyor. Video oyunlarını tasarlayanlar, psikolojik bilgilerden de yararlanarak doğrudan doğruya oyun oynayanların bağımlı olmalarını sağlayacak bir kurgu yapıyorlar. Genç erkekler, saatlerce oyunların başından kalkmıyorlar. Uykuları bozuluyor. Uykusuz çocuklara ve gençlere, profesyoneller, çoğu zaman hatalı biçimde “dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu” tanısı koyarak, uyarıcı ilaçlarla tedavi etmeye kalkıyorlar. *İşin kötüsü oyun bağımlılığı, yetişkinlikte de devam ediyor. Birçok evli çiftin, evlilikleri boyunca en iyi yaptıkları işin birlikte video oyunu oynamak olduğundan bahsediliyor.*

Alkol ve madde bağımlılığı çok mühim ve epeyce dallı budaklı, onu daha sonraki yazıda ele alalım. Bitirirken tüm bunların ayrıca gerçek hayatta iki önemli soruna daha yol açtığını belirtelim: 1. Sadece erkeklerin gittiği mekânlara takılmalarına, aşırı erkeklik belirtileri göstermelerine rağmen genç erkeklerin, eşlerinden uzaklaşmalarına “otobur” denmelerine yol açan “sosyal yoğunluk sendromu”. 2. Birçok hastalığa kaynaklık eden obezitenin, ekran başında oturup kalmayla ilgili olarak genç erkekler arasında hızla artması.

“İyi diyorsun da tüm bunlar Batı'nın derdi bize ne Hocam?” diye itiraz eden arkadaş, keşke haklı olsaydın!

Sesli anlatım: www.yenisafak.com/video-galeri/podcast/erolgoka/genc-erkeklerin-yeni-utangacligi-2172882

*

Asla gençlerden umudumu kesmem! 08 Mar 2018

Bir süredir, ünlü psikolog Zimbardo'nun “Bitik Erkekler” kitabından yola çıkarak yazdığım yazıları ve “İnternet ve Psikolojimiz” kitabımda ilk defa günümüz gençliği için “app kuşağı” tabirinin kullanılabileceği sözümü görenler, “Ne o hocam, siz de mi gençlere karşı saf tutuyorsunuz?” diye soruyor. Önce hemen cevap vereyim, asla umutsuz olmam, gençlerden umudumu hiçbir zaman kesmem. Gençlerden umutlu olmam, öncelikle inancım dolayısıyla. Umutsuzluğun günah olduğuna inanırım. Gençlerden umutsuzluk, tüm toplum için gelecekte umudu kesmektir ki, bu da inancımızla bağdaşmaz. Bu bahiste başka diyeceklerim de var.

Gençleri gerçekten seviyor, onlara güveniyorum. Nedense her nesil, kendilerinin en doğrusunu, en güzeli düşünüp yaşadığı kanaatinde... **Tarihin her devrinde yetişkinler, gençlerin haline bakıp hayıflanmış, gelecekte hakkında endişelerini dile getirmişler.** Hemen tüm zamanların yazılı kaynaklarında bununla ilgili, gençlerdeki yozlaşma hakkında benzer ifadeler var. Bu tip kaygılar modern zamanlarda daha da arttı. **Çünkü önceleri gençlik, çok kısa bir geçiş evresi, birkaç bahar süren bir delikanlılık dönemiymiş, modernlikle birlikte, on yılı aşkın bir süreyi kapsamaya başladı.** Üstelik bu süre daha uzuyor. Yakın zamanlara kadar gençlik dönemini 13-23 yaşları arası olarak ele alırken bir süredir, 15-30 yaş arasındakilere genç diyoruz. Yetişkinler artık çevrelerinde daha çok genç görüyor, daha çok endişeleniyorlar.

Yetişkinler ve yaşlılar, dünya misafirliğinin sonuna doğru ilerliyorlar. Elbette hepimiz ölecek yaşтайız ama gençlerin önlerinde daha uzun yıllar olduğu da gerçek. Bizim bırakıp gideceğimiz hanelerin, yeryüzünün müstakbel ev sahipleri onlar...

Gençler, bizim insan kardeşlerimiz, sırf bu kardeşlik hasebiyle bile onlara diyecek hiçbir kötü sözümüz olamaz. Kardeşliği hariç tutsak dahi gençlerimize kem söz söyleme gücünü kendimizde nasıl bulacağız? **Çünkü genetik, sosyal ve kültürel olarak genç zihinler tamamen bizim imalatımız, onları biz inşa ettik. Onlara bakıp ne ettiğimizi görüyor, bir bakıma aile olarak toplum olarak devlet olarak ettiğimizi biçiyoruz.**

Bir de hiç unutmayalım, Allah vergisi, gençler daha güçlü, kuvvetli, daha zinde ve zekiler... O yüzden hepimiz genç olmak, genç kalmak için çırpınıp duruyoruz. **Gençlerin tek eksiği tecrübe... Onu da deneye yanıla ve en çok da bizden öğrendiklerini tatbik ederek kazanacaklar.** Çok değil kısa bir süre sonra onlar da yetişkin olacak, gençlerin halinden sızlanmaya başlayacaklar... Gençlerimize ne kadar güvenir, onların tecrübe kazanmaları için müsamaha gösterirsek, kendimizin ve onların enerjisini didişme yerine daha hayırlı işler için sağlamalarına yardımda bulunmuş olacağız. **Gençlerimizle didiştüğümüzde elimize bir şey geçmiyor üstelik. Sert davrandığımızda, küçümseyip hakir gördüğümüzde, onları kendimizden uzaklaştırmış, tecrübesizliğin, acemiliğin kollarına bırakmış oluyoruz.**

Sanılanın aksine gençlik, insanın en zor dönemi... Dersler, arkadaş çevresi, aile ortamı, haberler, velhasıl tüm dünya, henüz bir kimliği bile olmayan, fiziki görünümü, boyu posu dahi neredeyse her gün değişen genç insanın üzerine gidip duruyoruz. Oysa onlara karşı sevgi dolu olursak ve gelişimleri için hoşgörülü bir ortam hazırlarsak, en büyük iyiliği yapmış oluruz. Böyle yapabilirsek, onlar da Allah vergisi yüksek enerjilerini bizimle kavga için değil, bizi örnek alarak daha verimli alanlarda kullanabilmek için fırsat bulurular. İnanın, gençlerimizin enerjisinin büyük bir kısmı, yetişkinlerle didişme içinde geçiyor. Boş yere akan enerjiden daha büyük verimsizlik, ülke kaynaklarını heder eden bir tutum olabilir mi?

Şuna hazır olmalıyız. Gençler, bir kimlik sahibi olmak isteyen insanlardır ve bunun için öncelikle felsefi ve ahlaki olarak yetişkinleri, yaşadıkları dünyayı eleştirecekler, var olanı beğenmeyeceklerdir. Onlar, bizi eleştirirken kendi arayışlarının gereğini yerine getiriyorlar. Bunda alınacak, esef edilecek bir durum yok. İşin ilginç yanı, gençler bizi ne kadar eleştirirlerse eleştirsinler, son tahlilde nasıl bir yolda yürüyeceklerine karar vermek için bizi örnek alıyorlar. Gençler, bizde somutlaşmış örneğini görmedikleri hiçbir sözüme inanmazlar. Ebeveyn, gençlerle çalışan, muhatap olan başta siyasetçiler ve eğitimciler olmak üzere herkes, gençlerle konuşurken çok dikkatli olmalı, asla onları küçümseyen, hakir gören bir dil kullanmamalıdır. Gençlerimizin olgunlaşmalarına yardım etmek için ya onlara güzel örnekler olmalı, bunu yapamıyorsak açık yüreklilikle söylemeli, örnek alabilecekleri güzel insanları göstermeliyiz. Gençlerimize güzel örnekler değilsek, onlarla didişmek yerine susmamız, sabır göstermemiz en iyisidir. Hiç değilse sabır ve metanet konusunda örnek teşkil edebiliriz.

*

Artık yaşlıca olan bir yazar bilirim. Ne zaman "gençler sorunlu" denilse, "Sorun gençlik sorunu değil, ihtiyarlık sorunudur." der, bu minvalde yazılar yazar. Çoğunlukla bardağın dolu tarafını yazan Mahmut Toptaş Hoca. Erol Hoca'nın "Asla gençlerden umudumu kesmem" yazısından çok eski tarihli bir M. Toptaş yazısı ekleyerek bitirelim bu derlemeyi:

Gençler ve ihtiyarlar Mahmut Toptaş 12.12.2010 Milli Gazete

Sorun gençlik sorunu değil, ihtiyarlık sorunudur. Çünkü sorun çıkarıcı kanunları koyanlar kırkın üzerindedirler. Uyuşturucu satanlar, fuhuş ticareti yapanlar, mafya babaları, hortumcuların hepsi kırk yaşın üzerindeki ihtiyarlardır.

Birbirlerine laf yetiştiren siyasiler, gençleri sokağa dökenler hep yaşlılardır.

Deli esen yel gibi, bahar mevsiminde coşan sel gibidir gençlik. Bulutlardan gelen kar, dolu, sicim gibi yağın yağmur, baharda sel olur, nereye akacağını bilmez. Her kayaya baş vurur. Ya bir denize varır durulur veya bir çöle akar kaybolur. Gençlik de öyle. Bu günkü eğitim sistemine göre yaşlılar, ya bir insan denizinde genci kaybederler, ya çıkar boğazında buharlaştırırlar veya karşı çıktığı ihtiyarlara baston olsun diye onu yaş iken eğerler baston yaparlar.

Yaş iken eğilip baston olduktan sonra başı eğik olduğundan gençken gördüğü yanlışları göremez olur. Başlarında kavak yelleri eser. En küçük rüzgarda kavak yaprağı gibi havalanırlar.

Şimşek gibi parlarlar ve sönerler. Gök gürlemesi gibi gürlerler. Genç iken cömertlik yapacak parası olmaz. İhtiyarladığında parası olur, eli cebine varmaz.

Küheylan at gibi ufuktan ufuğa koşarken süvari olmayan yöneticiler ona öyle bir gem vururlar ki, ileride verdikleri yem hatırına ağızlarını açamadıkları gibi kendisinin geçtiği vadilerden geçen genç küheylanlara da gem takma görevini üslenir.

Başkaldıranlar ihtiyarlayınca baş kıran olurlar.

“Genç” denildiğinde aklınıza hemen yalnız meydanlarda yanlışları yanlış yollarla, ihtiyarların arzu ettiği şekilde dillendiren gençler gelmesin.

Çocuk yaşta ailenin yükünü omuzlayan, kendinden küçük kardeşlerine bakmak durumunda olup ağır yük altında kalan ve gıki çıkmayan gençler de unutulmasın.

Anasız, babasız kalan, köprü altında hayat süren, trafik ışıklarında araba camı silerek günlük ekmeğini kazanan gençken ihtiyarlatılan hazinelerimiz de unutulmasın.

Kur’anı Kerimde “Genç, yiğit” anlamına gelen “feta” kelimesi öncelikle İbrahim Aleyhisselâm için kullanılmış.

İhtiyarlar heyeti insanların gönül ufuklarını kara bulutlar gibi kapatan, “Bundan ilerisine gidemezsiniz, bundan ilerisini hayal bile edemezsiniz. Her şeyinizi izinden gittiğimiz atalarımız belirlemiştir” diyen putları yere seren İbrahim Aleyhisselâm, feta/genç olarak tanıtılmakta. (Enbiya 60)

Yine Kur’anı Kerimde Firavun gibi çağının en büyük ve en güçlü kralının zulme dayanan saltanatına son veren Musa Aleyhisselâm’ın azığını taşıyan insana da feta/genç kelimesi kullanılmış. (Kehf 60-62)

Medrese-i Yusufiyyede (hapishanede) Yusuf Aleyhisselâmdan iman dersleri alan iki mahkum için de feta/genç kelimesi kullanılmış. (Yusuf 36)

Şehirde kralın kan kusturan kurallarına uyararak veya seyirci kalarak yaşamaktansa mağarada Allah’a kul olarak yaşamayı tercih eden yedi delikanlıya da feta’nın çoğulu olan fitye/gençler kelimesi kullanılmış. (Kehf 10)

Ve dünya güzeli bir kadın, kapıları kapadıktan sonra “haydi gel” dediğinde “Allah’a sığınırım “ diyerek harama uçkur çözmeyen Yusuf Aleyhisselâm içinde feta/genç kelimesi kullanılmış.

Rabbin eğitiminden geçenler Rabbin yarattıklarına boyun eğmiyorlar.

İbrahim Aleyhisselâmın babası, Nemrut’un yakınlarından. Nemrut’un zulmüne baş kaldırmasa bir eli yağda bir eli balda yaşayıp gidecek.

Ama insanlığın onurunu kurtarmak, insanı hayvanlardan daha aşağı düşmesine engel olmak için Nemrut’a baş kaldırır.

Bu dünya hayatında birçok bela ve musibetlerle karşılaşır ama sonu gelmez senelerde cennetin nimetlerini kazanır.

Ayrıca kıyamete kadar, put insanlara baş kaldıran hürriyet sevdalılarına önder olur.

Biz yolumuzda yürürken hiçbir çağda değerini yitirmeyen peygamber kafilelerinin izinden ayrılmayacağız.

Ecdadımız bu Kur’andaki feta kelimesiyle isimlenen bir teşkilat kurmuşlar. Adına “fütüvvet” teşkilatı demişler.

İslam eğitiminden geçen bu gençler:

İnsanlığın önündeki engelleri İbrahim gibi kırıp yok ederler.

Yusuf gibi arama uçkur çözmezler.

Ashabı kehf gibi zalime boyun eğmezler.

Yuşa gibi peygamberlerin dinine hizmet ederler.

Herkese insafly olurlar, insaf beklemezler.

Yardım ederken mümin kafir ayırmazlar.

İncinseler de incitmezler.

Kendi yaptığı iyiliği küçük görürler.

Başkasının iyiliğini büyük görürler.

Güçlü iken afveder, kızgınken yumuşar.

Düşmana bile iyilik yapar. Başkasını kendine tercih eder.

Gül gibi yüz, bal gibi sözle kardeşine karşı vefalı olur.

<https://www.milligazete.com.tr/haber/1031762/gencler-ve-ihliyarlar>